

Begrazing Westelijke Balkan gebergte

Voorstel Fokko Erhart (FREE Nature), 24 december 2015

1. Aanleiding

In het noordwesten van Bulgarije, tegen de grens met Servië, op een kleine 200 km van Sofia ligt het Westelijke Balkan gebergte (ook wel bekend als Westelijke Stara Planina) (figuur 1). Door een krimpende (boeren) bevolking is in deze streek de laatste decennia steeds minder vee gekomen en worden de graslanden vrijwel niet meer gemaaid, met het gevolg dat het karakteristieke half open landschap steeds verder dicht groeit. Juist dit halfopen landschap kent vele bijzondere en bedreigde planten- en diersoorten, die dit gebied zo waardevol maken voor de natuurbescherming.

Figuur 1. Ligging van het projectgebied in noordwest Bulgarije.

Een dergelijk verlaten landschap oefent bovendien aantrekking uit op de vestiging van natuur onvriendelijke en moeilijk te keren ontwikkelingen als steengroeves, industrie, windmolenparken, grootschalige (ski)resorts, etc.

2. Vragen opdrachtgever

Albert Grooten en Heleen Bressen hebben in 2011 in deze streek een huis gekocht. Beiden zijn zich bewust geworden van teloorgang van deze prachtige streek. Geïnspireerd door de successen van Rewilding in onder andere de Bulgaarse Rodopen, is het idee geboren om hier te starten met natuurlijke begrazing.

Aanvankelijk zijn hun ideeën lauw ontvangen, maar inmiddels heeft de failliete gemeente Belogradchik zich bij hun gemeld en ook bestaan er initiatieven van de landelijke overheid.

Hoofdvraag: Hoe kan Rewilding worden ingezet om de huidige teruggang van de bevolking en het daarmee gepaard gaande ecologische proces van dichtgroeien van het gebied (en het daarmee verloren gaan van bij behorende kenmerkende planten- en diersoorten) te keren?

Nevenvragen:

- a. Hoe ga je de wens vanuit gemeente en landelijke overheid handen en voeten geven? Is een aanwijzing als natuurgebied noodzakelijk? Moet er een stichting/bedrijf worden opgericht of ga je samen werken met een reeds bestaande organisatie?
- b. Hoe kan je groot groeien door klein te blijven? Of met andere woorden; Is het mogelijk een dergelijk groot en invloedrijk proces in de praktijk ontwikkelen, waar geld beschikbaar is voor praktische zaken als toezicht, advies, vangkralen en ander materieel.
- c. Welke krachtenvelden spelen er en hoe ga je daar mee om?

3. Wat is Rewilding?

De Rewilding beweging is gebaseerd op een intellectuele rijke traditie van grootschalig, holistisch natuurbehoud en ecologische kennis, geïnspireerd door de op oprichters van de natuurbeschermingsbeweging en visionairen zoals John Muir, Theodore Roosevelt, Aldo Leopold, Arne Næss en anderen.

Natuurlijke processen

Bij Rewilding gaat het om het behouden en ontwikkelen van natuurlijke processen als onderdeel van complete systemen. Processen en systemen die de mogelijkheid hebben om mee te bewegen met de constante veranderingen die er plaats vinden in onze leefomgeving. Met andere woorden het doel is niet zozeer het behouden van verschillende soorten in een bepaald gebied, maar het gaat om het behouden of ontwikkelen van een complete systemen. Door een aantal, op deze manier beheerde, gebieden aan elkaar te koppelen ontstaat er een netwerk waarin de planten en dieren die daar in leven minder kwetsbaar zijn voor toekomstige bedreigingen. Het gevolg van deze gekozen benadering is dat er ruimte blijft of komt voor veel verschillende soorten, zoals het grote pallet aan zeldzame en bedreigde plant- en diersoorten die behoren bij het verdwijnende half open landschap van noordwest Bulgarije.

Sleutelsoorten

Hoewel soortbescherming dus geen doel op zich is, heeft de ervaring wel geleerd dat er bepaalde soorten zijn die een sleutelrol of paraplu functie vervullen binnen een systeem. Denk daarbij aan grazers als paard en rund, maar ook edelhert en wildzwijn vervullen zo'n functie en dan zijn er natuurlijk de predatoren als steenarend, wolf en lynx. En tot slot zijn er de aaseters als raaf en vale gier die er voor zorgen dat de cirkel van het leven weer rond is.

Het terugbrengen of behouden van dergelijke soorten is dan wel een doel op zich.

Rol van de mens

Van ouds her zijn mens en natuur nauw met elkaar vervlochten. Helemaal in het begin waren wij jagers/verzamelaar, maar ook toen onze voorouders in dorpen zijn gaan wonen, gewassen gingen verbouwen en vee gingen hoeden was dat nog steeds in harmonie met de natuur. Natuurlijk werd predatie van vee door wolven niet op prijs gesteld en was een geschoten hert of konijn een welkome aanvulling op het menu. Toch heeft de mens, gesteund door een voortschrijdende techniek, met name de laatste decennia meer kapot gemaakt dan opgebouwd. Onschuldig oogsten van wilde dieren, hout, paddenstoelen, vruchten, beweiden van vee, maaien van gras en het bewerken van een akkertje hebben geresulteerd in rooibouw en vernietiging van vele planten en dier soorten. Daar waar in Amerika en noordwest Europa Rewilding vooral het antwoord was op deze intensivering het landgebruik, wordt in noordwest Bulgarije juist voor Rewilding gekozen om te extensivering van het landgebruik te compenseren. Hierbij wordt dus heel bewust NIET gekozen voor het terugbrengen van een verloren gegaan agrarisch gebruik (tenslotte zijn de mechanismen die het verminderde landgebruik veroorzaakt hebben nog steeds van kracht), maar wordt Rewilding ingezet voor een betere toekomst.

Een toekomst met grote natuurgebieden én mensen. Gebieden die voorzien in een groeiende wens naar schone lucht en water, stilte en een omgeving op bij te komen van het gejaagde leven in de stad. Gebieden dus waar mensen welkom zijn om te komen recreëren en te genieten van de natuur. Gebieden ook met ecosysteemdiensten die werk opleveren voor de lokale bevolking, geld in het laatje brengen door rondleidingen, workshops, winkels, restaurants en hotels. Bedrijvigheid die gezinnen doen beslissen in te blijven wonen waar ze geboren zijn of om terug keren naar hun geboorte streek. Door dergelijke gezinnen met, kunnen scholen blijven bestaan en kunnen kinderen opleidingen krijgen. Kortom daardoor gaat de hele streek een mooie toekomst tegemoet!